

Tussenschoolse opvang

Informatie en organisatie

schooljaar 2025-2026

Inleiding

Dit boek is bedoeld als naslagwerk voor allen die betrokken zijn bij de tussenschoolse opvang (TSO) op onze school. Hierin zijn samengebracht:

- De relevante onderdelen van de cursus Verantwoord Overblijven van de Vereniging Openbaar Onderwijs;
- Informatie over kinderen met speciale ondersteuningsbehoeften;
- Praktische tips voor het omgaan met kinderen in overblijf situaties;
- Kwaliteitskaarten omtrent schoolregels en gedragsverwachtingen.

Als u vragen of opmerkingen heeft over de inhoud van dit document dan kunt u terecht bij Cyndi, in de Overblijf groepsapp of mailen naar marion@annefrankleiden.nl.

Uw betrokkenheid en hulp wordt enorm op prijs gesteld!

Inhoudsopgave

1.0 Algemene informatie	4
1.1 Pedagogisch handelen	4
1.2 Communicatie	5
1.2.1 Verbale communicatie.....	5
1.2.2 Non-verbale communicatie.....	5
1.2.3 Actief luisteren.....	8
1.2.4 Vragen stellen.....	8
1.2.5 Ik-boodschappen.....	9
1.3 Conflicten en conflicthantering	10
1.3.1 Soorten conflicten	10
1.3.2 Conflicthantering.....	10
1.3.3 Kwink: Circus IK	11
1.4 Kinderen met speciale ondersteuningsbehoeften	12
1.4.1 ADHD.....	12
1.4.2 Autisme	13
1.4.3 ODD/CD	15
2.0 Praktische informatie en tips	16
2.1 Organisatie	16
2.2 Consequentietrap overblijf	17
2.2.1 Kinderen met speciale ondersteuningsbehoeften.....	19
2.3 Surveilleren.....	20
2.4 Schoolafspraken en gedragsverwachtingen	21
2.4.1 Schoolplein	21
2.4.2 Aanvullende kleine plein afspraken	21
2.4.3 Aanvullende afspraken voor spelen in de kooi.....	22
2.5 Conflicten oplossen	22
2.5.1 Stappenplan.....	23
2.5.2 Kwink: De aardigspreker.....	25
2.6 Pesten.....	26
2.7 Buitensluiten en eenzaamheid	27
2.8 Agressie en woedeaanvallen.....	28
2.9 Ongevallen.....	29
2.10 Calamiteiten.....	29
2.11 Kwink algemeen	30
3.0 Kwaliteitskaarten	31
3.1 Schoolafspraken en gedragsverwachtingen	31

1.0 Algemene informatie

1.1 Pedagogisch handelen

In een pedagogisch systeem moeten de opvoeders eensgezind zijn in de uitvoering van hun opvoedende taak. Anders ontstaat een ongezonde, voor het kind onveilige situatie, die een voedingsbodem is voor (escalatie van) een aantal gedragsproblemen. Bovendien verdwijnt het respect bij leerlingen voor de betrokken volwassenen als zij ruimte krijgen om te escaleren in gedrag en hun gezag te ondermijnen. Eensgezindheid onder de opvoeders voorkomt gedragsproblemen en werkt de-escalerend op het moment dat zich toch gedragsproblemen voordoen.

Ieder mens streeft naar een gevoel van veiligheid, betrouwbaarheid en duidelijkheid. Veel onenigheid is hiernaar terug te leiden. Eenduidig pedagogisch handelen houdt in dat alle begeleiders van kinderen – directie, onderwijs ondersteunend personeel, leerkrachten en TSO medewerkers – zich houden aan dezelfde basisafspraken, gewoonten, rituelen en houding, passend bij de identiteit van de school.

- Eenduidig pedagogisch handelen bevordert de voorspelbaarheid in de omgang met de kinderen. Een kind weet “Als ik dit doe dan...”, “Als ik dat wil dan...” en het draagt daardoor bij aan veiligheid, vertrouwen en duidelijkheid en dus aan rust.
- Eenduidig pedagogisch handelen draagt voor TSO medewerkers bij aan overzicht, zekerheid en rust en ondersteunt in het elkaar aanspreken op gedrag. Dit draagt bij aan een goede samenwerking, vertrouwen, verbondenheid, gelijkwaardigheid en veiligheid.
- Eenduidig pedagogisch handelen draagt bij aan waardering en verbinding, zowel met de kinderen als met TSO collega’s en schoolteam.

In verschillende kwaliteitskaarten zijn alle algemene regels en afspraken vastgelegd. Zie hiervoor hoofdstuk 3. De regels die specifiek voor de TSO gelden zijn ook bij de betreffende hoofdstukken in dit document opgenomen.

Alle bij de school betrokken volwassenen fungeren als rolmodel. Kinderen voelen haarfijn aan wanneer er geen eenduidigheid is. Het gevolg is dat ze op zoek gaan naar duidelijkheid, door grenzen af te tasten en uit te proberen. Dit is te herkennen aan reacties als: “Gisteren mocht het wel”, “Van de juf mag het wel”, “Daar wist ik helemaal niets van”, “Het valt toch best wel mee” of “U bent hier niet de baas”. Dit soort uitspraken worden vaak gezien als lastig, onbeleefd en respectloos. Maar het zijn vaak signalen van niet eenduidig handelen.

Samen optrekken als team tast de autonomie aan van het individu. Maar als wordt gevraagd deel uit te gaan maken van een professionele organisatie, dan moet het gedrag

onderling worden afgestemd. Het pedagogisch klimaat op school staat voorop. Dat wil niet zeggen dat er nooit uitzonderingen mogelijk zijn. Maar als er uitzonderingen zijn dan moet voor alle betrokkenen duidelijk zijn dat het om een uitzondering gaat en waarom in dit specifieke geval daarvoor gekozen is (zie ook hoofdstuk 2.2.1).

1.2 Communicatie

Onder communicatie wordt verstaan alles waarmee iemand iets van zichzelf laat zien aan een ander. Communicatie is er in verbale en in non-verbale vorm. Verbale communicatie is dat wat iemand met woorden zegt. Non-verbale communicatie is alles wat wordt getoond door middel van houding, stemgebruik, uiterlijk, gezichtsuitdrukking en gebaren.

Het ligt voor de hand om te denken dat vooral wordt gelet op wat iemand zegt. Maar onderzoek geeft aan dat 93% van onze communicatie non-verbaal gebeurt en slechts 7% de invloed is van woorden.

1.2.1 Verbale communicatie

Kinderen zijn loyaal aan hun ouders, hun leerkracht en (als de relatie goed is) aan de TSO medewerkers. Volwassenen doen er daarom goed aan elkaar niet te bekritisieren in aanwezigheid van kinderen. Het ondermijnt het gezag van de ander en kinderen kunnen het gevoel krijgen dat ze partij moeten kiezen.

Ook al neemt non-verbale communicatie de belangrijkste plaats in bij communicatie, woorden kunnen (onbedoeld) heel verkeerd uitpakken. Het is daarom goed om stil te staan bij de woorden die worden gebruikt als met kinderen wordt gepraat:

- De woorden altijd en nooit. Het kan kwetsend zijn voor een kind om te horen dat het “altijd” vervelend is of “nooit” luistert.
- “Doe normaal” is voor sommige kinderen heel duidelijk, maar andere kinderen hebben daar moeite mee. Benoem daarom duidelijk welk gedrag wenselijk is.
- “Doe je dat thuis ook?” is een vraag waarop het antwoord niet van belang is. Het gaat om het duidelijk maken van de regels die op school en tijdens de overblijf gelden.
- Woorden als vervelend, klierig, druk en lastig, drukken een negatief stempel op de sfeer en de kinderen weten niet altijd wat daarmee wordt bedoeld. Benoem het gedrag dat gewenst is en beïnvloed de sfeer positief met woorden als leuk, gezellig, er zin in hebben, kanjer en dergelijke.

1.2.2 Non-verbale communicatie

Lichaamstaal

Voorbeelden van lichaamstaal zijn wegstijven, benen over elkaar slaan, wenkbrauwen

fronsen, glimlachen, adem inhouden, blozen of zweten. Lichaamstaal zegt soms iets over hoe iemand zich voelt.

Veel mensen zoeken oogcontact, maar sommige mensen hebben daar moeite mee om uiteenlopende redenen. Teveel oogcontact zoals staren kan bedreigend overkomen. Het voelt niet prettig om met iemand te praten die een zonnebril op heeft of de ogen op een andere manier bedekt heeft. De cultuur kan ook een rol spelen. In Nederland is het beleefd om iemand aan te kijken tijdens het praten, maar in sommige culturen is het onbeleefd om een ouder iemand of een meerdere rechtstreeks aan te kijken.

Lichaamstaal kan ook verkeerd begrepen worden. Iemand kan lachen uit zenuwachtigheid. Iemand kan stuurs en afwerend kijken uit onzekerheid. Het is dus belangrijk om na te vragen wat er aan de hand is als er een verschil is tussen woord en gedrag.

Stemgebruik

In de stem is soms hoorbaar wat de bedoelingen en gevoelens zijn, maar dat hoeft niet altijd zo te zijn. Er wordt verondersteld dat mensen die zacht praten makkelijk worden overheerst. Maar sommige mensen spreken juist zacht zodat anderen wel moeten luisteren om te horen wat er gezegd wordt. Een harde stem kan worden uitgelegd als gezaghebbend, maar kan ook irritatie oproepen. Schreeuwen kan een uiting zijn van emoties, maar kan ook gebruikt worden om zich verstaanbaar te maken in een groep kinderen die lawaai maken.

Uiterlijk

Iemand's kleding, haardracht, uiterlijk en houding geven samen een eerste indruk over die persoon. Aan de eerste indruk wordt vaak veel belang gehecht. Zo worden er onbewust conclusies uit getrokken over die persoon. Het gaat hierbij echter altijd om een (voor)oordeel vanuit het eigen perspectief. Juist in de omgang met kinderen is het van belang de tijd te nemen een kind goed te leren kennen en niet af te gaan op de eerste indruk.

Een kind dat nieuw op school is kan afwijzend en stug overkomen. Een kind kan zich onprettig gedragen als het bang is of net een nare ervaring heeft gehad. Juist kinderen die niet direct open en spontaan overkomen kunnen vaak wel een steuntje in de rug gebruiken.

Gebaren

Mensen die hun wenkbrauwen fronsen of op tafel trommelen, kunnen daar iets duidelijk mee willen maken. Maar het is hun eigen verantwoordelijkheid om te zeggen wat er aan de hand is. Een opgestoken middelvinger is respectloos en grensoverschrijdend gedrag en

kan nooit getolereerd worden. Dus navragen wat daar de bedoeling van is, is niet aan de orde. Hiervoor wordt een ojee-blad gegeven.

Interactie

Interactie betekent wederzijdse beïnvloeding. Als mensen te maken krijgen met woedende, verdrietige, angstige of vrolijke personen dan heeft dat invloed op het eigen gevoel en gedrag. Hoe ongeruster iemand zich voelt, hoe bevattelijker die persoon is voor de emoties van anderen.

Positieve contacten worden proactief gebruikt om kinderen die het risico lopen om probleemgedrag te gaan vertonen, te wijzen op gewenst gedrag, nog voordat ongewenst gedrag kan worden vertoond. Als gedrag tijdens de overblijf prettig is dan kan dat worden bevestigd en gestimuleerd door:

- oogcontact en een knipoog;
- een duim opsteken;
- glimlachen;
- zwaaien;
- high five geven;
- aanraken (b.v. kneepje of aai op arm of rug);
- een complimentje geven, door directe en passende complimentjes wordt gewenst gedrag veelvuldig positief bekrachtigd
- positieve aandacht geven, b.v. luisteren;
- vriendelijk gedag zeggen;
- praatje maken en vragen naar persoonlijke dingen;
- knuffel geven.

Als gedrag tijdens de overblijf niet acceptabel is dan kan dat duidelijk worden gemaakt door:

- boos kijken en de wenkbrauwen fronsen;
- aanraken (alleen om het kind uit een gevaarlijke situatie te halen of om te voorkomen dat het kind een ander kind iets aandoet, verder niet aan het kind trekken);
- een duim omlaag steken;
- "nee" schudden met het hoofd;
- duidelijk zeggen dat het gedrag niet oké is;
- vlakbij het kind gaan staan en te kijken;
- het kind wegsturen van die plek.

Dit zijn manieren die doorgaans effectief zijn en niet veel tijd kosten. De meeste incidentjes kunnen op deze manier worden opgelost. Educatieve correcties volgen direct op ongewenst gedrag, passen bij het gedrag, zijn vrij van negatieve emoties bij de TSO,

worden consequent gegeven en hebben als doel het kind te leren hoe het wel moet.

1.2.3 Actief luisteren

De vaardigheid actief luisteren wordt toegepast tijdens gesprekken met kinderen (en volwassenen). Actief luisteren zorgt ervoor dat het kind gebeurtenissen en de eigen gedachten en gevoelens op een rijtje kan zetten. Het is prettig om het verhaal te kunnen vertellen en aandacht en begrip te krijgen, zelfs wanneer er geen directe oplossing voor een probleem gevonden kan worden. Overigens wordt actief luisteren ook gebruikt in gesprekken waarbij geen sprake is van een probleem. Het is een manier om het kind te laten weten dat zijn of haar ervaringen en gevoelens belangrijk zijn en ertoe doen.

Actief luisteren houdt in dat de luisteraar:

- rustig luistert zonder de ander in de rede te vallen;
- niet alvast een mening, oplossing of idee tijdens het luisteren formuleert;
- open vragen (wat, hoe, waar) en specifieke vragen stelt ter verduidelijking;
- bevestigt dat hij of zij betrokken is bij het verhaal door empathisch te knikken, te hummen en dingen te zeggen als “ik begrijp het”, “jaja”, “hm”;
- af en toe samenvat wat er is verteld en controleert of dat klopt, het is belangrijk dat daarbij zowel de situatie als de gevoelens worden benoemd;
- geen adviezen geeft maar de ander eventueel zelf een oplossing laat bedenken;
- op de eigen lichaamstaal let (b.v. oogcontact maken, op gelijke hoogte zitten, bemoedigend knikken);
- op de lichaamstaal van de ander let en die eventueel benoemt.

Als het kind zelf een oplossing kan bedenken voor het probleem dan is dat het meest effectief. Als dat niet echt lukt dan kan het kind daarmee worden geholpen door oplossingsgerichte vragen te stellen zoals “Wanneer zou het probleem voor jou opgelost zijn?” “Wat heb je nodig om dit probleem op te lossen?” “Hoe kunnen we ervoor zorgen dat dit in de toekomst niet meer gebeurt?”, enz.

Als een kind niet wil praten, dan is het goed om het te laten weten dat het ook altijd later nog kan.

1.2.4 Vragen stellen

Er zijn verschillende soorten vragen die in een gesprek gesteld kunnen worden.

- Open vragen nodigen de ander uit om in eigen woorden meer te vertellen. Open vragen beginnen vaak met wat, hoe, vertel eens... “Hoe was het vandaag op school?”
- Gesloten vragen worden gesteld in eigen bewoordingen, de ander hoeft alleen nog maar met ja of nee te antwoorden en wordt niet uitgenodigd om meer te vertellen. “Was het leuk op school?”

- Suggestieve vragen leggen de ander woorden in de mond. “Je vond het zeker niet zo leuk?”
- Meerkeuzevragen laten de ander kiezen uit een aantal mogelijkheden. “Wil je cola, sinas of limonade?”
- Een speciale vraag is de waarom-vraag. Een waarom-vraag lijkt open, de ander kan daar in eigen bewoordingen op antwoorden. Maar vaak ligt er een schuldvraag achter. “Waarom heb je dat gedaan?” Kinderen kunnen dichtklappen als ze bij voorbaat schuldig bevonden zijn. Het is dan beter om b.v. te zeggen “Kun je me vertellen wat er is gebeurd?”

Bij actief luisteren worden meestal open vragen gesteld, omdat de ander daarmee wordt gestimuleerd om zelf iets te vertellen. Een gesprek op gang brengen en houden met gesloten vragen is heel lastig. Bovendien zal de ander zich dan niet gehoord voelen omdat er geen ruimte is voor zijn of haar kant van het verhaal en de gevoelens die daarbij een rol speelden.

1.2.5 Ik-boodschappen

Met een ik-boodschap kan duidelijk worden gemaakt dat bepaald gedrag niet gepast is, zonder die persoon ergens van te beschuldigen. Bij een ik-boodschap wordt aangegeven:

- om welk gedrag het gaat;
- welk gevoel dat geeft;
- wat het gewenste gedrag is.

Het formuleren van een ik-boodschap begint met het (h)erkennen van een gevoel of wens. Welk gedrag van de ander stoort mij en waarom? Wat zou hij of zij in plaats daarvan kunnen doen? Een ik-boodschap begint met het woord “ik”. Met een ik-boodschap wordt geen oordeel uitgesproken over de ander, maar wordt verteld dat ik ergens last van heb.

Het is belangrijk dat woordkeus, toon en gebaren waarmee de ik-boodschap wordt gegeven, goed passen bij het gevoel, zonder dat gevoel te overdrijven of af te zwakken. Door het benoemen van het gevolg van het gedrag van de ander, krijgt die persoon meer begrip voor de wens of vraag. Voorbeelden:

“Ik heb hoofdpijn (gevolg). Wil je gewoon praten zonder te schreeuwen (gewenst gedrag)?”

“Ik maak me zorgen over je (gevolg) als je opeens weg bent. Geef mij of een andere overblijf juf of meester even een seintje als je naar binnen gaat om een pleister te halen (gewenst gedrag).”

Een ik-boodschap kan natuurlijk ook worden gebruikt om een compliment te geven: “Ik ben blij (gevolg) dat je zo goed geholpen hebt met opruimen (gewenst gedrag), dankjewel.”

1.3 Conflicten en conflicthantering

Conflicten hebben een positieve waarde voor de ontwikkeling van kinderen. Ze verkennen hun grenzen en komen daarbij in botsing met hun omgeving. Het is belangrijk dat ze leren hun conflicten op een positieve manier op te lossen. Mensen willen hun behoeften bevredigen en als ze daarbij in botsing komen met de behoeftebevrediging van een ander, kan een conflict ontstaan.

1.3.1 Soorten conflicten

Er zijn 3 soorten conflicten die kunnen spelen tijdens de overblijf. In de praktijk blijken veel conflicten een mengeling van de verschillende soorten conflicten te betreffen:

Belangenconflicten

Deze ontstaan als iemand het eigen bezit verdedigt of probeert te verkrijgen wat hij of zij nodig heeft of de aandacht vestigt op wat hij of zij belangrijk vindt.

Waardenconflicten

Deze gaan over de rechtvaardiging van de eigen normen en waarden of geloofsovertuiging, taalgebruik (wat mag je wel of niet zeggen) en gedrag (wat doen we op school wel of niet).

Bij een waardenconflict beslist de volwassene in overeenstemming met de regels van de school.

Machtsconflicten

Deze ontstaan door het zich willen laten gelden, de baas willen spelen, macht willen uitoefenen, het zoeken van wraak voor aangedaan of vermeend onrecht.

1.3.2 Conflicthantering

Bij het hanteren van conflicten zijn 2 afwegingen te maken:

- Het belang van de kwestie waarover het conflict gaat;
- Het belang van de relatie tussen de betrokkenen bij een conflict.

Door hier een onderscheid in te maken, zijn 5 stijlen van conflicthantering te benoemen.

Vechten

Bij vechten ziet de betrokkene de kwestie als erg belangrijk en de relatie als onbelangrijk. Eigen belangen worden nagestreefd ten koste van de ander. Deze stijl is georiënteerd op macht. Vechten kan betekenen opkomen voor je rechten, een standpunt verdedigen waarvan je gelooft dat het juist is, of eenvoudigweg proberen te winnen.

De uitkomst van zo'n conflict is een verlies-win situatie. De sterkste krijgt zijn of haar zin, de zwakkere moet zich daarbij neerleggen.

Aanpassen

Bij aanpassen wordt de relatie belangrijker gevonden dan de kwestie. Iemand die aanpast verwaarloost de eigen belangen om aan die van de ander tegemoet te komen. Het kan betekenen dat iemand tegen zijn zin gehoorzaamt of toegeeft.

De uitkomst van zo'n conflict is een verlies-win situatie. De belangen van de een gaan voor, de belangen van de ander worden niet verdedigd.

Vermijden

Bij vermijden wordt geen belang gehecht aan de kwestie, maar ook niet aan de relatie. De betrokkene streeft niet de eigen belangen na en ook niet de belangen van de ander. Het conflict wordt niet aangegaan maar ontlopen.

Dit is een verlies-verlies situatie waarbij geen van beide partijen wint.

Samenwerken

Samenwerken is belang hechten aan de kwestie en aan de relatie. Dit houdt in dat samen met de ander wordt geprobeerd een oplossing te vinden die voor beide personen goed is. Dit is de ideale manier om conflicten op te lossen. Het is een win-win situatie, waarbij beide partijen openstaan voor de mening van de ander en een voor beiden bevredigende oplossing wordt gevonden.

Onderhandelen

Onderhandelen is belang hechten aan de kwestie en aan de relatie. Dit houdt in dat samen met de ander wordt geprobeerd een oplossing te vinden die voor beide personen acceptabel is. Onderhandelen geeft meer toe dan vechten, maar minder dan aanpassen. De kwestie wordt niet zo diepgaand onderzocht als bij samenwerken. Als het onderhandelen goed verloopt dan delen de partijen samen het verschil.

In dit soort gevallen wordt een compromis onderhandeld. Beide partijen verliezen een beetje, maar krijgen ook deels hun zin.

Toeschouwers

Een conflict dat zich in de openbaarheid afspeelt, kan makkelijk escaleren. Toeschouwers kunnen zich ermee gaan bemoeien, partij trekken en de gevoelens van angst of boosheid versterken. Het is daarom het beste om te bemiddelen zonder publiek, dus niet in het bijzijn van de groep. Gezichtsverlies wordt daarmee voorkomen. Beide partijen kunnen hun verhaal vertellen en er samen uitkomen.

1.3.3 Kwink: Circus IK

In onze methode voor sociaal en emotioneel leren wordt gesproken over circus IK bij het praten over probleemsituaties. Het is belangrijk dat tijdens de overblijf dezelfde taal wordt gebruikt bij conflicten.

Op sommige momenten kan het hoofd van een leerling vol zitten met gedachten en emoties. Dan is het figuurlijk een 'circus' in het hoofd. Het kind is de enige die kan bepalen voor welke oplossingen het kiest. Daarom heet de aanpak: Circus IK, in dit Circus kies jij! Kinderen hebben de keus tussen aanvallen, verstoppen en aanpakken.

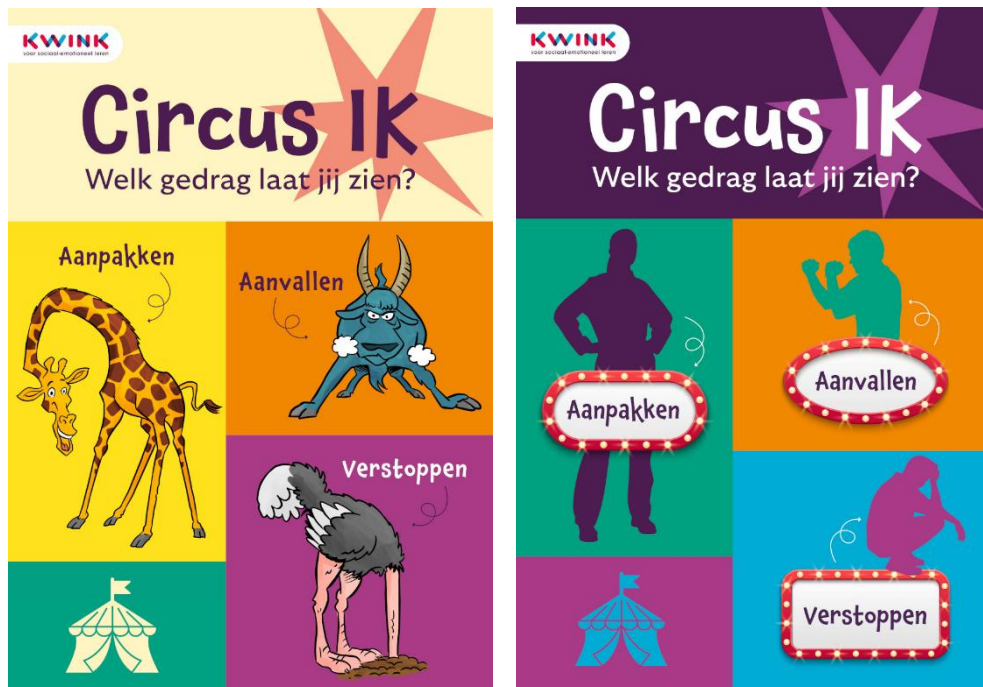
Bij de onderbouw en middenbouw worden deze acties verbeeld via dieren:

Aanpakken: ik doe als giraf, ik pak het probleem aan.

Aanvallen: ik doe als bok, ik val de ander aan.

Verstoppen: ik doe als struisvogel, ik verstop me.

In de bovenbouw wordt gewone taal gebruikt. De posters zien er als volgt uit:

1.4 Kinderen met speciale ondersteuningsbehoeften

Er is geen geheimhoudingsplicht voor TSO medewerkers. De aard van het werk brengt echter met zich mee dat vaak persoonlijke informatie over kinderen wordt verkregen. Die kennis is nodig om bepaald gedrag te begrijpen en kinderen te kunnen helpen in bepaalde (sociale) situaties. Aan alle TSO medewerkers wordt dringend verzocht om die informatie niet te delen met derden en het gedrag van kinderen tijdens de overblijf niet te bespreken met hun ouders maar met de leerkracht.

Kinderen met speciale ondersteuningsbehoeften zijn vaker dan anderen betrokken bij gedragsincidenten. Zij hebben boven alles duidelijkheid nodig om goed te kunnen functioneren, dus eenduidig pedagogisch handelen is voor hen heel belangrijk.

1.4.1 ADHD

Aandacht is een belangrijke functie van het centraal zenuwstelsel, waardoor prikkels uit de omgeving en van het lichaam zelf, opgemerkt en in de hersenen verwerkt kunnen worden. Door selectieve aandacht kunnen we een selectie maken van alle prikkels die op ons afkomen. Die selectieve aandacht moet leiden tot gericht waarnemen: horen wordt luisteren, zien wordt kijken en tasten wordt voelen. Als die gerichte aandacht er is dan is er sprake van concentratie. Kinderen met ADHD hebben daar moeite mee. Bij ADHD is vaak sprake van de volgende kenmerken:

- beweegt vaak onrustig met handen en voeten en frunnikt veel;
- heeft moeite met blijven zitten;
- is gemakkelijk afgeleid door prikkels van buitenaf;
- heeft moeite met op zijn beurt wachten;
- geeft vaak al antwoord, voordat de vraag volledig gesteld is;
- heeft moeite met opvolgen van aanwijzingen of opdrachten van anderen;
- heeft moeite om gedurende langere tijd de aandacht bij taken of spel te houden;
- gaat vaak van de ene bezigheid naar de andere zonder iets af te maken;
- heeft moeite met rustig spelen;
- praat vaak aan één stuk door;
- verstoort vaak bezigheden van anderen;
- lijkt vaak niet te luisteren naar wat hem of haar gezegd wordt;
- verliest vaak dingen of is vaak dingen kwijt;
- onderneemt vaak fysiek gevaarlijke activiteiten zonder de mogelijke consequenties te overzien.

Bij ADHD staan 3 kenmerken centraal:

- Overactiviteit, en daardoor niet kunnen stilzitten, rusteloos en druk zijn, wiebelen, en friemelen.
- Aandachtstekort en daardoor snel afgeleid zijn, niet de aandacht op een onderwerp kunnen richten.
- Impulsiviteit, en daardoor eerst doen en dan pas nadenken.

Kinderen met ADHD hebben vaak problemen in de omgang met andere kinderen. Ze verstoren vaak de bezigheden van anderen en reageren impulsief, zonder er goed over na te denken. Ze hebben bij de overblijf behoefte aan:

- vaste regels die consequent worden toegepast;
- ondersteuning bij het oplossen van ruzietjes met anderen;
- een begripvolle, positieve benadering en complimentjes bij gewenst gedrag.

1.4.2 Autisme

Een heleboel kenmerken en symptomen kunnen wijzen op een autisme spectrum stoornis. De verschillende vormen van autisme variëren ook qua kenmerken. Grofweg zijn er drie clusters van symptomen die bij iedere vorm van autisme een rol spelen en in verschillende mate voorkomen. Daardoor vertonen mensen met autisme verschillend gedrag. Kenmerken van autisme zijn:

1. Problemen bij de sociale interactie (contactstoornis)

- Moeite met persoonlijk of sociaal contact zoals vriendschappen sluiten en onderhouden.
- Moeite om te begrijpen wat een ander van ze verwacht.

- Gedrag en signalen van anderen niet goed kunnen aanvoelen.
- Weinig aandacht hebben voor de ander.
- Praten tegen iemand, in plaats van met iemand.
- Geen oogcontact maken, langs iemand heen kijken.
- Niet goed in staat zijn om met andere mensen bezigheden of emoties te delen.

2. Problemen bij het communiceren

- Het taalbegrip schiet tekort. Woorden worden altijd letterlijk genomen, een sarcastische toon in een opmerking wordt niet herkend. Dubbele betekenissen of (woord)grapjes worden niet begrepen.
- Eigenaardigheden in taalgebruik zoals te hard praten, eentonig, letterlijk herhalen van woorden die ze van anderen hebben gehoord of zelf woorden maken.
- Het gaande houden van gesprekken kost grote moeite.

3. Afwijkend gedrag en beperkte belangstelling

- Wil dwangmatig situaties en handelingen steeds op dezelfde manier laten verlopen. Als niet de eigen gewoonten en routines kunnen worden gevolgd, dan kan een kind in paniek raken of een woede uitbarsting krijgen.
- Vertoont onbehagen of paniek bij veranderingen in de omgeving.
- Kinderen met autisme hebben veel structuur nodig. Ze zijn vaak niet in staat goed te reageren op een niet vooraf geplande gebeurtenis.
- Mogelijk overgevoelig of juist helemaal niet gevoelig voor pijn, warmte, kou en geluiden.
- De manier van bewegen is houterig, fladderen of draaien met de handen.
- Is vaak gefascineerd door bepaalde onderwerpen en/of materialen als draaien van wielen, auto's, lichtschakelaars en computers. Heeft weinig tot geen belangstelling voor andere onderwerpen.
- Formeel en ouwelijk taalgebruik, tezamen met onderwerpen uit hun favoriete kennisgebied, doet gemakkelijk een algemeen hoog kennisniveau veronderstellen. Dit blijkt vaak slechts te gelden voor het favoriete kennisgebied.
- Hecht zich soms aan ongewone voorwerpen en verzamelt nutteloos materiaal.

Kinderen met een vorm van autisme hebben dus tekortkomingen in hun sociale vaardigheden. Ze kunnen moeilijk overweg met leeftijdsgenootjes. Ze leren niet makkelijk met anderen omgaan omdat ze niet begrijpen en kunnen verwerken wat er tussen mensen gebeurt. Als kinderen met autisme hun emoties tonen, doen ze dat meestal op een extreme manier. Ze hebben vaak moeite met het herkennen van emoties bij anderen en kunnen zich daar dan niet op aanpassen. Vaak kunnen kinderen met autisme moeilijk fantasie van werkelijkheid onderscheiden. Daarbij snappen ze vaak woordspelingen en uitdrukkingen niet, omdat ze alles heel letterlijk nemen. Doordat kinderen met autisme in stukjes denken is het voor hen ook moeilijk om het grote geheel te zien. Bij het binnengaan van een klas of winkel zien ze alleen de details. Die losse kenmerken moeten

ze samen puzzelen tot een groter geheel. Iemand met autisme zal daardoor b.v. niet kunnen overzien aan welke kant van de winkel dames- of herenkleding te vinden is.

Ondersteuning

Omgaan met kinderen met een vorm van autisme is gericht op het geven van structuur, het voorkomen en dempen van angsten en het bevorderen van de gezonde mogelijkheden en vaardigheden. De houding van volwassenen moet erop gericht zijn dat het kind moeite heeft met het juist begrijpen van gesproken taal. Geduld en het kind de tijd geven om te reageren is belangrijk. Stemverheffing is uit den boze. Het hanteren van korte zinnen waarin concreet taalgebruik voorop staat vergemakkelijkt het begrip. Pictogrammen ter verduidelijking ook, kinderen kunnen daar later ook op terugrijpen. Maar die zijn in de overblijfsituatie minder bruikbaar.

Zie ook het filmpje "De zus van Einstein" op <https://www.youtube.com/watch?v=7ppS0jm0VVw>

1.4.3 ODD/CD

In sommige levensfasen zoals de koppigheidsperiode of de puberteit is opstandig en agressief gedrag bij kinderen een vrij normaal verschijnsel. Er is pas sprake van een agressieve gedragsstoornissen wanneer het gaat om ernstig negatieve gedragingen die vaker en sterker dan gemiddeld voorkomen, niet worden veroorzaakt door de omstandigheden en al langere tijd aanwezig zijn.

Agressieve gedragsstoornissen worden onderscheiden in oppositioneel opstandige gedragsstoornissen (ODD) en antisociale gedragsstoornissen (CD). Kinderen met ODD zijn moeilijk in de opvoeding, ongehoorzaam en in verzet, maar feitelijk gewelddadig gedrag is niet aan de orde. Bij een antisociale gedragsstoornis (CD) heeft de persoon een gebrek aan respect voor de rechten en gevoelens van anderen.

Kinderen en jongeren met ODD en CD hebben vaak een tekortschietende emotionele zelfregulatie, zijn snel gefrustreerd en weinig flexibel in het omschakelen naar een andere houding ten opzichte van een situatie. Onderstaande kenmerken zijn typerend voor deze gedragsstoornissen.

Kenmerken bij ODD

- is vaak driftig
- verzet zich tegen regels, weigert zich te voegen naar wat de volwassene vraagt
- maakt vaak ruzie met volwassenen
- ergert anderen met opzet
- geeft de schuld van eigen fouten aan anderen
- is vaak prikkelbaar, ergert zich vaak

- is vaak boos of gepikeerd
- is hatelijk en wraakzuchtig

Kenmerken bij CD

- pest, bedreigt, intimideert
- gebruikt wapens en brengt lichamelijk letsel toe
- zet aan tot vechten
- mishandelt mens en dier
- dwingt tot seksueel contact
- steelt of liegt en vernielt met de bedoeling ernstige schade aan te richten
- spijbelt en loopt weg van huis

Het is vaak moeilijk te behandelen omdat:

- het kind meestal weinig probleembesef heeft;
- het kind de schuld van de problemen vaak bij anderen legt (hij wordt uitgelokt);
- er in eerste instantie winst is met het gedrag (de omgeving is bang voor het agressieve gedrag en geeft toe, waarmee het kind de omgeving naar zijn hand kan zetten).

Volwassenen moeten in de begeleiding proberen om een positieve toon te vinden en complimentjes te geven voor gewenst gedrag. Het kind moet tijdens de overblijf goed in de gaten worden gehouden.

2.0 Praktische informatie en tips

2.1 Organisatie

De kinderen eten met de leerkracht in de klas. Voor of na dat kwartier spelen ze een halfuur buiten onder leiding van de TSO, terwijl de leerkrachten pauze houden. Deze "overblijf" is verdeeld over het kleuterplein en het grote plein. Om te voorkomen dat het desondanks te druk wordt zijn er 3 ploegen. Bij aanvang/einde van een shift gaat de bel.

	<u>Grote pauze</u>	<u>Kleuterplein</u>	<u>Grote plein</u>
P1	11:45-12:15	groep 3, nova 3/4	groep 4, groep 5
P2	12:15-12:45	panda's, bijen, zeesterren	nova 5/6, nova 6/7
P3	12:45-13:15		groep 6/7, groep 7/8, nova 8

Wie wil helpen met de TSO kan zich aanmelden bij Cyndi. Het TSO rooster wordt door Cyndi gemaakt en in de Overblijf groepsapp gezet, waarin alle bij de overblijf betrokken mensen zijn opgenomen. De communicatie over de overblijf (ziekmeldingen, wijzigingen rooster, urgente zaken, enz.) gaat ook via de Overblijf groepsapp.

Indien nodig (communicatie via de Overblijf groepsapp) wordt om 13:15 een korte bijeenkomst belegd met alle op dat moment aanwezige TSO medewerkers in Blos of in het atrium. Tijdens die bijeenkomst worden eventuele vragen en problemen besproken waar tegenaan gelopen werd tijdens de TSO. Wie niet aanwezig kan zijn, kan input aanleveren via de Overblijf groepsapp. Cyndi maakt een verslag van deze bijeenkomst en bespreekt dat met Marion. Zij onderneemt en of plant acties en koppelt die direct terug. Het verslag inclusief acties wordt door Cyndi in de Overblijf groepsapp gezet, zodat iedereen op de hoogte is.

De school gebruikt de methode Kwink voor sociaal en emotioneel leren. Het is handig als de TSO weet welke “taal” hierbij gebruikt wordt, zodat de kinderen tijdens de overblijf op dezelfde manier kunnen worden aangesproken. Zie hiervoor hoofdstuk 2.11. In de Ouderinfo op het Ouderportaal wordt om de 4 schoolweken een korte samenvatting gegeven van de onderwerpen die de komende tijd in de Kwink lessen aan de orde komen. Cyndi hangt de Ouderinfo ook in de Overblijf groepsapp.

Verder geldt:

- Bij slecht weer in de grote pauze bepaalt de overblijf coördinator of er binnen of buiten wordt gespeeld (alle groepen binnen of alle groepen buiten).
- De leerkracht beslist of de leerlingen hun jas aan moeten trekken.
- De kinderen worden pas naar buiten gestuurd als de overblijf bel is gegaan.
- De leerkrachten zijn verantwoordelijk voor de kinderen die in de klas achterblijven als zij zelf gaan lunchen.
- Voor een goede en snelle overdracht verzamelen alle overblijf medewerkers bij de deur als de bel is gegaan.
- Als een kind vraagt om paracetamol dan wordt altijd met de leerkracht overlegd.
- Tijdens het buitenspelen mogen leerlingen alleen naar binnen om naar de WC te gaan. Daarvoor vragen zij toestemming aan de hiervoor aangewezen TSO medewerkers.

2.2 Consequentietrap overblijf

Hoe om te gaan met ongewenst gedrag wordt in de volgende hoofdstukken besproken. Als een kind echter grensoverschrijdend probleemgedrag vertoont dan wordt het eerst gekalmeerd. Daarna treedt direct de Consequentietrap overblijf in werking en wordt een ojee-blad gegeven. Onder grensoverschrijdend probleemgedrag wordt bij de TSO verstaan:

- Gebruik van fysiek geweld (schoppen, slaan, duwen, trekken, knijpen, krabben, spugen, laten struikelen, haren trekken, bijten).
- Gebruik van verbaal geweld (schelden, vloeken, bedreigen, vernederen).
- Racistische en/of discriminerende opmerkingen (is ook verbaal geweld).
- Brutaal en/of respectloos gedrag naar TSO medewerkers.

In de Consequentietrap overblijf is schematisch weergegeven wat de consequenties zijn van schelden, iemand pijn doen of respectloos gedrag naar de overblijfmedewerkers tijdens de overblijf. De ojee-bladen die tijdens de overblijf worden gegeven worden niet meegeteld als stap in de kwaliteitskaart “Stappenplan grensoverschrijdend probleemgedrag”.

Als een leerling tijdens de overblijf met een ojee-blad naar binnen wordt gestuurd, dan volgt altijd een pauzestraf voor de volgende overblijf. Het ojee-blad wordt ingevuld als het kind een beetje is afgekoeld en tot rust is gekomen. Het ojee-blad is geen straf, maar een kans om de eigen kant van het verhaal te vertellen. Kinderen die het blad niet in willen vullen missen die kans. De leerkracht (of jongerenwerker indien aanwezig) bespreekt het ingevulde blad met de leerling en gaat daarna eventueel nog met de kinderen in gesprek die geen ojee-blad kregen, maar die ook schuldig lijken te zijn (het gedrag b.v. hebben uitgelokt volgens het ojee-blad). Zij kunnen dan alsnog een pauzestraf krijgen als blijkt dat ze die verdienen.

Kinderen die een pauzestraf hebben, zullen niet op het grote plein maar op het kleine plein overblijven. Ze kunnen de overblijfmedewerkers daar helpen met de begeleiding van de kleuters en de kinderen van groep 3. Aangezien op het kleine plein geen derde shift is, gaan kinderen met een pauzestraf van 12:45-13:15 uur, binnen bij een kleutergroep helpen. Kinderen die zich tijdens de pauzestraf misdragen worden bij de anti-pestcoördinator gemeld. Dan zal in overleg met de leerkracht een andere invulling van de pauzestraf worden gezocht voor die leerling. Sommige kinderen vinden het misschien geen straf om bij de kleuters te gaan helpen, maar de straf bestaat eruit dat ze niet op hun eigen plein met hun eigen vriendjes en vriendinnetjes mogen spelen. Op deze manier kunnen ze echter wel bewegen tijdens de overblijf en dat is heel belangrijk, ze moeten wel kunnen ontspannen en weer op kunnen laden voor de middaglessen. Daarbij hoeft er op deze manier binnen geen extra toezicht te zijn in de klas voor kinderen die een pauzestraf hebben.

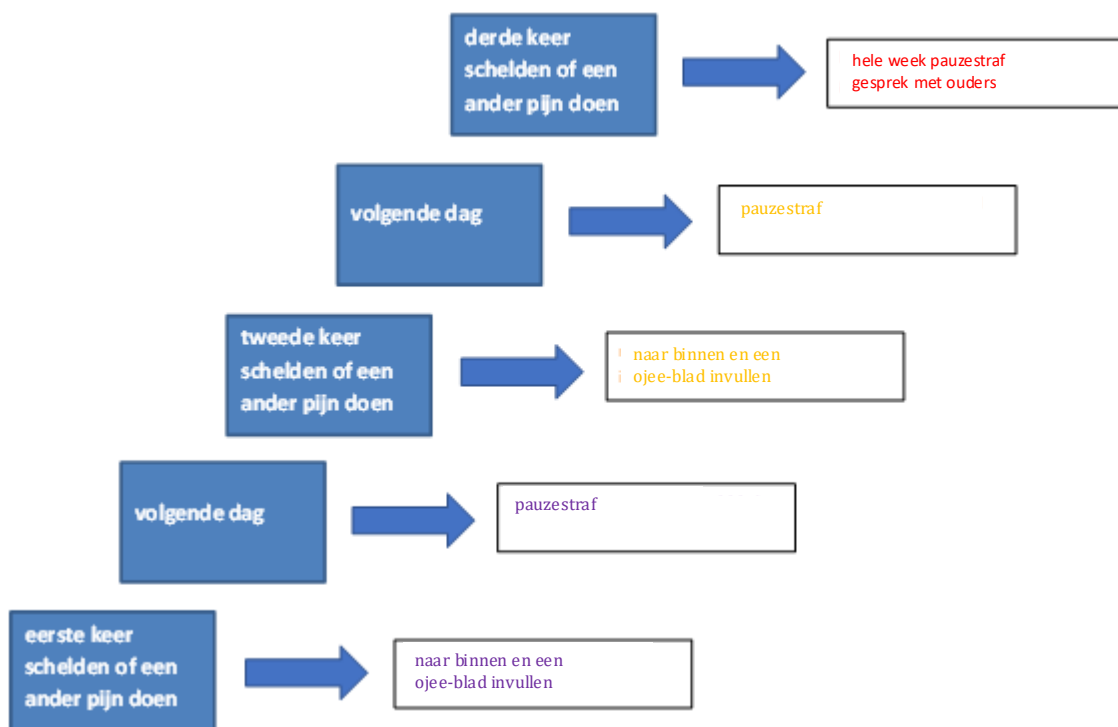
Volgens de Consequentietrap Overblijf wordt na de derde overtreding een week pauzestraf gegeven en contact opgenomen met de ouders. Cyndi bewaart om die reden de ojee-bladen. Maar iedereen verdient een nieuwe kans. Als de leerling 4 weken lang gewenst gedrag laat zien, dan worden alle overblijf ojee-bladen vernietigd en staat de teller weer op nul. Voor kinderen met speciale onderwijsbehoeften op het gebied van gedrag hebben leerkrachten en ouders al regelmatig overleg over het welbevinden en functioneren op school. In dat geval worden alle ojee-bladen bewaard, maar is de straf voor alle overtredingen gelijk (volgende overblijf een pauzestraf) en wordt geen extra contact gezocht met de ouders.

Als het gedrag tijdens de overblijf onacceptabel is, maar geen ojee-blad waard (het kind luistert b.v. niet naar de aanwijzingen van de overblijfmedewerker) dan zal de overblijfmedewerker overleggen met de leerkracht wat een passende straf daarvoor is. De leerkracht zal die sanctie dan bespreken met de leerling. B.v. het kind mag de volgende keer niet mee naar de kooi of een week niet meedoen met een bepaald spel.

Ojee-bladen liggen in het kamertje van Cyndi.

De Consequentietrap overblijf ziet er als volgt uit:

IN DE GROTE PAUZE (OVERBLIJF)

2.2.1 Kinderen met speciale ondersteuningsbehoeften

Kinderen met speciale ondersteuningsbehoeften (zie hoofdstuk 1.4) zijn vaker dan anderen betrokken bij gedragsincidenten. Het is nodig dat zij goed in de gaten worden gehouden tijdens het buitenspelen. Positieve contacten worden proactief gebruikt om deze kinderen te wijzen op gewenst gedrag, nog voordat ongewenst gedrag kan worden vertoond. Complimentjes geven als leuk wordt gespeeld, helpen om kleine ruzietjes in de kiem te smoren en eventueel afleiden met een positief gesprekje als het gedrag de verkeerde kant op lijkt te gaan, is meestal effectief om problemen te voorkomen. Indien echt nodig wordt wel een ojee-blad gegeven. Daarmee leren deze kinderen dat er ook voor hen grenzen zijn. Andere kinderen zien daardoor dat hun veiligheid zorgvuldig wordt bewaakt en dat ook deze kinderen niet weggelaten worden met grensoverschrijdend gedrag.

Eventueel kunnen met deze kinderen in overleg met de leerkracht afwijkende afspraken worden gemaakt als daar behoefte aan is. B.v. toestemming om met een vriendje rust te zoeken in het Tiny Forest. Voor de andere kinderen is dit geen probleem, als in de klas besproken wordt dat het een uitzondering betreft en waarom.

2.3 Surveilleren

Het zijn niet reactieve, maar proactieve maatregelen op gedrag, die het verschil maken tussen effectieve en niet-effectieve opvoeders. Voorkomen is dus beter dan achteraf corrigeren of straffen. De TSO medewerker surveilleert daarom actief door constant rond te kijken en rond te lopen volgens een willekeurige route. De kinderen krijgen daardoor het gevoel dat er overal toezicht is. Plaatsen waar altijd veel gedoe is, zoals de schommel en het klimrek op het grote plein, worden extra goed in de gaten gehouden.

Kinderen met speciale ondersteuningsbehoeften moeten actief worden gevolgd om problemen te voorkomen (zie hoofdstuk 2.2.1).

Door positief contact wordt een vriendelijke, behulpzame en open houding naar de leerlingen ingenomen (b.v. glimlachen, zwaaien, duim opsteken, high-five geven, praatje maken, vriendelijk gedag zeggen, vragen naar persoonlijke dingen, knuffel, luisteren, meespelen).

Door directe en passende complimentjes wordt gewenst gedrag veelvuldig positief bekrachtigd. Onder kinderen met begeleiders die veel complimenten geven ontstaat minder snel relationele agressie, zij zullen minder snel roddelen en elkaar buitensluiten.

Door het gewenste leerlingengedrag waar nodig te corrigeren, wordt voor alle kinderen duidelijk wat er van hen verwacht wordt. Educatieve correcties volgen direct op ongewenst gedrag, passen bij het gedrag, zijn vrij van negatieve emoties bij de TSO medewerker, worden consequent gegeven en hebben als doel de leerling te leren hoe het wel moet. Uitgangspunt bij correctie moet een positieve benadering zijn. Dus niet "Je mag niet fietsen op het plein" maar "We lopen op het schoolplein altijd met de fiets aan de hand omdat dat veiliger is". Of aan het kind vragen hoe de regel ook alweer is en waarom. Kinderen die gedragsregels goed hanteren krijgen daarvoor altijd een complimentje.

Ik-boodschappen zijn bij de handhaving niet handig omdat het gaat om schoolregels, niet om hoe iemand bepaald gedrag persoonlijk ervaart.

De TSO medewerker controleert op naleving van de afspraken rond het gebruik van spelmaterialen en speelplaatsen (zie hoofdstuk 2.4).

2.4 Schoolafspraken en gedragsverwachtingen

Alle schoolafspraken en gedragsverwachtingen zijn te vinden in hoofdstuk 3.1. Om het voor de TSO overzichtelijk te maken zijn de plein afspraken en regels die tijdens de TSO van toepassing zijn ook hieronder opgenomen.

2.4.1 Schoolplein

- Loop rustig van en naar het plein.
- Wacht na de pauzes bij de verzamelplaats op de leerkracht.
- Blijf op het plein of op de speelveldjes (panna veldje en de smalle grasstrook naast het hek tot het voetpad). Dat geldt ook voor de spullen. We spelen niet in het Tiny Forest.
- Gebruik foamballen met huid voor trefbal.
- Voetballen met harde ballen mag alleen op het pannaveldje, op het grasveld naast het hek en op het pad naast het grasveld. Voetballen op het plein mag wel overal met foamballen zonder huid.
- Verzamel bij de deur als de bel is gegaan. Schiet na de bel geen ballen meer op het stuk bij de hoofdingang.
- 1 x per week (donderdag) worden de ballen van het dak gehaald.
- Stoeien: Doen we alleen tijdens de gymles, niet op het plein.
- Het dak en de balken van het klimtoestel en de balken van de schommel zijn geen speelplekken.
- Er mogen maximaal 6 leerlingen tegelijk op de schommel: 4 in de mand en 2 staand. Begrenzing schommel tijd 60 x (heen en weer) zwaaien, of 1 minuut op de timer.
- Gil niet op het plein en maak niet onnodig veel lawaai vlakbij de ramen.
- Waarschuw de pleinvacht als er glas of andere gevaarlijke dingen op het plein liggen.
- Wees eerlijk bij spelletjes.
- Laat iedereen meedoen.
- Toon respect voor de natuur. Laat bomen en planten heel.
- Eten en drinken blijft in de klas.
- Blijf buiten in de pauzes, ga alleen naar binnen als je naar de WC moet en daarvoor toestemming hebt.
- Leg het algemene buitenspeel-materiaal na gebruik terug in de kast/container.
- Leg het buitenspeel-materiaal van de klas terug in de eigen materiaalkist.
- Zorg er samen voor dat om 13:15, dus na de laatste overblijfshift, alle materialen zijn of worden opgeborgen.

2.4.2 Aanvullende kleine plein afspraken

- Niet tussen de geparkeerde fietsen spelen.
- Fietsen van leerlingen niet parkeren onder het afdak.
- Voetballen met zachte bal achter de Bijenmuur.

- Fietsen op de grijze tegels.
- Niet met groot materiaal op de verhoging.
- Begrenzing schommeltijd: 20 tellen.
- Wisselen van fiets of step bij de bushalte, daarna één rondje.
- Leerlingen blijven binnen het hek.
- Leerlingen klimmen/spelen niet op de containers en niet op de bovenste balk van het klimtoestel-schommel.
- Leerlingen mogen alleen in de plassen spelen als ze regenlaarzen aan hebben.
- Hard speelgoed dat bedoeld is om mee te gooien (b.v. ballen, frisbees) mag niet worden gebruikt.

2.4.3 Aanvullende afspraken voor spelen in de kooi

- Verzamelen bij het hek.
- Te laat bij het hek dan een keer niet naar de kooi, leerlingen mogen niet zonder begeleider lopen.
- De hele groep loopt op de stoep en wacht aan het eind van de stoep om samen veilig te kunnen oversteken.
- De leerlingen verzamelen bij het blauwe veld zodra een begeleider dat aangeeft. Op de terugweg gelden dezelfde regels.
- Een leerling die zich niet aan de regels houdt of niet luistert naar een begeleider, mag de volgende keer niet mee naar de kooi.

2.5 Conflicten oplossen

Het is niet erg als kinderen ruzie maken, want dat is onderdeel van hun ontwikkeling. Het is wel belangrijk dat ruzies niet escaleren in vechtpartijen en dat de kinderen leren hoe ze ruzies op een win-win manier kunnen oplossen.

Geen aandacht besteden aan een incident is geen optie. De kinderen krijgen dan het gevoel “dat de overblijf toch niets doet”. Dat is een voedingsbodem voor frustraties, het werkt eigenrichting in de hand en ondermijnt het vertrouwen in de TSO medewerkers.

In gesprekken over incidenten kan gebruik worden gemaakt van ik-boodschappen. “Ik zie dat je heel verdrietig bent...”, “Ik begrijp niet helemaal ... kun je me dat uitleggen?” Belangrijk is dat elk kind ook praat vanuit zijn of haar eigen beleving en gevoel. Dus vooral ik-boodschappen en geen dingen invullen voor de ander. Dus wel: “Ik viel hard op de grond omdat hij mij liet struikelen”. Maar niet: “Hij liet mij expres struikelen.” Want je weet helemaal niet of hij dat expres deed. De TSO medewerker wijst daar dan op en helpt de zin anders te formuleren.

Uitpraten, het klinkt heel simpel en dat is het eigenlijk ook. Toch moet iedereen dat leren. Het is belangrijk dat de TSO medewerker open het gesprek in gaat en iedereen begrip toont en het voordeel van de twijfel gunt. Dan zijn de kinderen sneller genegen om naar

hun eigen gedrag te kijken en mee te helpen naar het zoeken van een oplossing.

Een kind dat regelmatig negatief in beeld is, krijgt vaak bij voorbaat ten onrechte de schuld bij conflicten. Door te benadrukken dat de volwassene er ook is om hem of haar te beschermen en graag wil weten wat zijn of haar kant van het verhaal is, kan een sterke vertrouwensband met zo'n kind groeien. Die band maakt het na verloop van tijd ook makkelijker om gedrag te corrigeren, omdat het kind heeft ervaren dat die volwassene te vertrouwen is en het beste met hem of haar voor heeft.

Vaststellen wie schuldig is, blijkt vaak lastig en tijdrovend. Het is het woord van de een tegenover het woord van de ander. De schuldvraag draagt bovendien niets bij aan de oplossing. Terwijl die er wel voor kan zorgen dat het "schuldige" kind zich aangevallen en onbegrepen voelt en niet mee wil werken aan een oplossing. Waar er twee ruzie maken hebben er vaak ook twee schuld. In het algemeen kan worden gesteld dat het doel van de conflictbemiddeling is, dat de betrokkenen zich allemaal gehoord voelen en daarna een voor iedereen bevredigende oplossing wordt gevonden.

2.5.1 Stappenplan

Met behulp van onderstaand stappenplan kunnen conflicten op een goede manier worden opgelost. Als er onvoldoende tijd is om een probleem helemaal af te handelen dan moet dat worden doorgegeven bij de overdracht, zodat het door de leerkracht verder kan worden opgepakt. Zo blijven incidenten en de bijbehorende emoties niet sluimerend op de achtergrond aanwezig, want dat heeft een zeer negatieve invloed op de sfeer in de klas de rest van de middag.

Het stappenplan is uitgebreid beschreven, maar niet alle conflicten zijn even groot. In de praktijk kunnen de verschillende stappen elkaar vaak snel opvolgen en kunnen conflicten in korte tijd worden opgelost.

Stap 1: Stop en koel af

Het doel van de eerste stap is om de kinderen te helpen af te koelen en tijd te geven het conflict te begrijpen. Het is belangrijk om mee te leven met de gekwetste gevoelens. Als kinderen heel overstuur, agressief of woedend zijn, dan is het goed om de partijen even bij elkaar uit de buurt te houden.

Stap 2: Iedereen vertelt zijn of haar verhaal

Door bemoeienis van omstanders kunnen kleine ruzietjes soms enorm escaleren en kunnen kinderen zich in het nauw gedreven voelen. Het is daarom goed de gesprekken te beperken tot de kinderen die echt betrokken waren.

Als de gemoederen niet heel erg verhit zijn, dan kunnen de partijen direct bij elkaar gaan zitten. Tegen elk kind wordt dan gezegd: "Vertel, wat is er gebeurd?" De kinderen mogen om de beurt hun verhaal doen, zonder dat anderen hem of haar in de rede vallen.

Als kinderen heel overstuur zijn dan is het goed om eerst met alle betrokkenen apart te praten. Als een duidelijk beeld is geschetst van de situatie, dan kunnen de kinderen bij elkaar worden gebracht als zij daar allemaal aan toe zijn en mee instemmen. De TSO medewerker schetst dan in het kort het probleem en het aandeel van alle partijen, inclusief hun goede en minder goede acties. "Ik begrijp dat Jantje...", "Ik zie dat Pietje...", "Ik heb uit jullie verhalen begrepen dat...". Als een kind duidelijk het slachtoffer is van de gedragingen van meerdere kinderen, dan kan er ook voor gekozen worden om de gesprekken in tweetalen te houden. Dus het slachtoffer en telkens een andere betrokkene tussen wie de lucht moet worden geklaard.

Stap 3: Zoek uit wat de behoeften zijn

Het doel van deze stap is om genoeg informatie te verzamelen om erachter te komen wat de kinderen nodig hebben om het conflict op te lossen. Het gaat nu niet meer om standpunten maar om behoeften. Als er niets op te lossen is dan kan de TSO medewerker hardop constateren dat alle partijen heel boos en verdrietig waren door wat er is gebeurd. Dat iedereen wel zijn of haar aandeel ziet en het heel naar vindt dat dit gebeurd is. Maar dat wat gebeurd is niet meer teruggedraaid kan worden. Dat het dan nu de vraag is of de kinderen sorry kunnen zeggen en elkaar kunnen vergeven. Zo ja dan kunnen ze elkaar een hand of knuffel geven en sorry zeggen. Het proces is daarmee afgerond. Als dat niet het geval is dan kan worden gevraagd wat zij dan nodig hebben om weer verder te kunnen.

Als niet duidelijk is wat precies de behoeften zijn dan kan deze stap verder worden overgeslagen en met stap 4 worden begonnen.

Stap 4: Brainstormen

Als er wel iets opgelost moet worden dan kan b.v. worden gezegd: "Ik heb gezien dat jullie allemaal boos en verdrietig waren door wat er is gebeurd. Hoe kunnen we er samen voor zorgen dat dit niet nog een keer gebeurt of (afhankelijk van de situatie) welke oplossingen kunnen we samen bedenken om het probleem op te lossen?" De kinderen kunnen dan in een positieve sfeer oplossingen bedenken die voor alle partijen goed zijn.

Brainstormen is een creatieve manier van denken. Kinderen worden aangemoedigd om risico's te nemen. Belangrijk is dat ze begrijpen dat het er hierbij om gaat veel ideeën te vinden, zonder dat er kritiek op komt. Zo wordt voorkomen dat een kind met een minder goed of onrealistisch idee zich dom voelt. Kinderen die betrokken zijn bij het vinden van een oplossing zijn meer gemotiveerd om te helpen de straks gekozen oplossing ook te realiseren. Als er geen ideeën komen dan kan de TSO medewerker helpen door (open)

vragen te stellen. Of aan de individuele kinderen vragen wat zij zouden kunnen bijdragen aan de oplossing. Als er dan nog geen ideeën komen dan kan de TSO medewerker suggesties doen voor mogelijke oplossingen. “Is het misschien een idee om...?” Als een kind nog steeds een afwijzende houding heeft en niet constructief mee wil denken dan is de boosheid nog niet weg. Dan moet terug worden gegaan naar stap 2 en kan b.v. worden gevraagd: “Ik zie dat je nog steeds boos bent over wat er is gebeurd. Is er nog iets wat je wilt zeggen of vertellen?”

Stap 5: Het idee kiezen dat iedereen het beste vindt

De vraag is nu: “Welk idee vinden jullie allebei/allemaal goed?” Daarna kunnen de kinderen vertellen wat zij het beste idee vinden. Als er geen overeenstemming is volgt er een discussie over de voordelen en de nadelen, totdat iedereen het eens is over de beste oplossing. “Samen hebben jullie bedacht.” Vat het idee samen en ga over naar de laatste stap.

Stap 6: Een plan maken en het uitvoeren

Nu moet een actieplan worden gemaakt voor de gekozen oplossing. Kinderen weten soms niet hoe ze een idee kunnen realiseren. Jonge kinderen denken vaak dat een oplossing noemen voldoende is. Oplossingen zijn abstract, totdat ze in concrete plannen zijn omgezet. De TSO medewerker kan daarbij helpen door veel open vragen te stellen, b.v.: Hoe gaan we dat doen? Wie kan dat doen? Wat hebben we daarvoor nodig? Wanneer kunnen we dat doen?

Stap 7: Afsluiting

Het is goed om het proces positief af te sluiten door te benoemen dat de kinderen kanjergedrag hebben laten zien door het probleem samen te bespreken en op te lossen. Afhankelijk van de situatie kan sorry gezegd worden tegen kinderen die erg gekwetst waren. Daarna kunnen de kinderen elkaar een hand, knuffel of high-five geven.

2.5.2 Kwink: De aardigspreker

In Kwink leren de kinderen dat in situaties waarin emoties een rol spelen, het goed is om de situatie ook te bekijken door de ogen van de ander. Als je aardig bent voor anderen, dan zijn die anderen ook aardig voor jou. Met de aardigspreker leren kinderen op een passende manier te reageren. Eventueel kan de TSO medewerker de kinderen daaraan helpen herinneren:

2.6 Pesten

Wie plaagt wil de ander geen pijn doen. Wie pest, kwetst de ander bewust. Plagen gebeurt in het zicht, pesten gebeurt vaak subtiel en uit het zicht van volwassenen. De beste manier om het pestprobleem aan te pakken is voorkomen dat leerlingen gaan pesten. Daarvoor is een veilig pedagogisch schoolklimaat nodig, waarin adequate preventieve maatregelen worden getroffen om probleemgedrag te voorkomen. Een sterke, sociaal veilige groep voorkomt pesten. In zo'n groep spreken kinderen elkaar op een positieve manier aan op hun gedrag. Kwink leert kinderen hoe dat moet en bouwt ook aan hun emotie woordenschat en het uiten van emoties.

Om pestgedrag tijdens de overblijf te voorkomen, houden de TSO medewerkers de kinderen aan de schoolafspraken en handelen op dezelfde manier als de leerkrachten. Na de overblijf vindt een mondelinge overdracht plaats, waarin eventueel pestgedrag moet worden gerapporteerd. De leerkracht pakt incidenten op die nog niet naar tevredenheid van alle betrokkenen zijn opgelost. Als er vaker en mogelijk zelfs structureel sprake is van pestgedrag dan wordt door de leerkracht de anti-pestcoördinator ingeschakeld. Niet elk gedrag dat onaardig is, valt ook meteen onder pesten. Bovendien blijkt dat negeren het allersterkste middel is om pesten tegen te gaan. Als een kind niet op alles reageert is er meestal ook geen probleem. Wie zich niet als slachtoffer gedraagt is geen interessant doelwit voor een pester. Zie daarvoor ook het filmpje *How to stop a bully* op <https://www.youtube.com/watch?v=7oKjW1Olijuw> Er kan een Nederlandse ondertiteling worden geselecteerd via het instellingen wielletje.

Als een TSO medewerker pestgedrag ziet dan moet vanzelfsprekend de pester daarop aangesproken worden. Maar het is ook belangrijk om gepeste kinderen weerbaar te maken. Terug pesten, schelden, slaan of schoppen uit frustratie is begrijpelijk, maar heeft nog nooit iets opgelost, integendeel. Bovendien loopt het gepeste kind dan het risico dat hij of zij zelf met een ojee-blad naar binnen wordt gestuurd in plaats van de pester.

Veel kinderen vinden het echter moeilijk om pestgedrag te negeren. Sommige kinderen leren thuis dat het goed is om wraak te nemen en terug te pesten, maar dat is ook niet de manier waarop wij kinderen leren om problemen op te lossen. Het is goed om ze te leren/helpen herinneren aan:

Wat kun je doen als je gepest wordt?

- Sterke houding aanleren: stevig staan, opgeheven hoofd, schouders naar achteren.
- 1-> Pestgedrag negeren.
- 2-> Weglopen en met iemand anders gaan spelen.
- 3-> Stop hou op! zeggen.

- 4-> Naar de TSO medewerker gaan als het pesten niet stopt.
Maar: altijd naar de TSO medewerker gaan als een leerling scheldt of iemand pijn doet.

Wat kun je doen als je ziet dat iemand gepest wordt?

- Stop hou op! zeggen tegen de pester(s).
- Het gebaar voor time-out maken (T vormen met 2 handen).
- Samen weglopen en ergens anders gaan spelen.

Wat kun je doen als je iemand pest?

- Veel problemen ontstaan doordat kinderen ervan uitgaan dat dingen altijd expres gebeuren, terwijl dat meestal niet zo is. Daarom is het belangrijk dat je oprecht en direct sorry! zegt als je iemand per ongeluk iets aandoet, en even controleert of het weer goed met hem/haar is.
- Als je iets bewust hebt gedaan maar achteraf spijt hebt, is oprecht excuus aanbieden een goede manier om te proberen het weer goed te maken.
- Vraag de TSO medewerker om hulp.

2.7 Buitensluiten en eenzaamheid

De algemene regel is “Laat iedereen meedoen.” Vaak lukt dat ook wel. Maar soms willen twee kinderen bijvoorbeeld even samen kletsen of samen een spelletje doen en dat moet ook kunnen. Als een kind in dat geval komt melden dat hij of zij niet mee mag doen, dan kan worden gezegd dat het in dit geval oké is dat zij een keer iets samen willen doen. Voor het eenzame kind kan dan een groepje worden gezocht waar het wel bij aan zou kunnen sluiten omdat daar b.v. meerdere kinderen een spelletje spelen. Of er kan een activiteit worden voorgesteld die het kind alleen zou kunnen doen en/of waarvoor het andere kinderen zou kunnen vragen om mee te doen.

Als een bepaald kind wordt buitengesloten door een groepje kinderen, terwijl zij een gezamenlijk spel spelen, dan kan het groepje worden gevraagd waarom het betreffende kind niet mee mag doen. Meestal blijkt het dan toch wel te mogen, want er moet wel een hele goede reden zijn om buitensluiten te rechtvaardigen. In het laatste geval is een gesprek met het kind over het eigen gedrag noodzakelijk.

Het is belangrijk om altijd op kinderen te letten die ergens alleen staan of zitten of die eenzaam over het plein zwerven. Even een praatje maken, vragen of het kind hulp nodig heeft en vragen of het misschien geholpen wil worden zich aan te sluiten bij andere kinderen. Sommige kinderen vinden het prima zo, maar dat is dan ook wel te merken aan hun manier van reageren. Die kinderen hebben op dat moment waarschijnlijk niet zo'n behoefte aan sociale contacten maar vinden het meestal wel fijn om een praatje te maken met een volwassene.

Als een kind vaker alleen staat of buitengesloten wordt, dan is het goed om dit aan de leerkracht te melden.

2.8 Agressie en woedeaanvallen

Elk kind heeft een zekere mate van agressie nodig om zijn of haar leefwereld te ontdekken en de eigen belangen te behartigen. Het moet nog leren waar de grens ligt tussen de eigen behoeften en die van anderen. Na de kleutertijd lukt dit meestal steeds beter en neemt de agressie af.

Voor een deel komt agressie voort uit het temperament van een kind, voor een deel is het aangeleerd, door volwassenen of kinderen of spelletje op de televisie/computer te imiteren.

Agressief gedrag levert kinderen veel op. Ze krijgen macht, ze krijgen hun zin en omdat anderen bang voor hen zijn, hoeven ze zelf niet bang te zijn. Vaak is angst of frustratie een onderliggende oorzaak van agressief gedrag. Het is belangrijk om agressief gedrag consequent af te wijzen en te zorgen voor een veilig klimaat waarin iedereen er mag zijn. TSO medewerkers kunnen het kind helpen om op een andere manier te krijgen wat het hebben wil, bijvoorbeeld door erom te vragen of door te onderhandelen.

Er is vaak een wisselwerking tussen agressieve kinderen en kinderen die niet voor zichzelf op kunnen komen. Kwetsbare kinderen trekken onbewust agressie aan, doordat de machtsbalans is verstoord. Deze kinderen hebben hulp nodig om op een adequate manier voor zichzelf op te komen. De TSO medewerker kan met ze praten over manieren waarop ze kunnen reageren in bepaalde situaties en zich kunnen verweren zonder zelf agressief te worden. Een open gesprek met dader en slachtoffer met de TSO medewerker als bemiddelaar kan voor beiden een eyeopener zijn. “Waarom werd jij daar zo verdrietig van?” “Was het jouw bedoeling om haar aan het huilen te maken?” Het kan ook helpen om de agressor aan te spreken op zijn of haar kracht. Te suggereren om die in te zetten om anderen te beschermen en op die manier een positieve leider te worden.

Kinderen die een woedeaanval krijgen of plotseling agressief worden, kunnen een gevaar vormen voor zichzelf en voor andere kinderen. Meestal zijn ze op dat moment erg overstuurd en soms ook in tranen. Om de angel uit de emotie te halen is het goed om het kind rustig en op een begripvolle manier aan te spreken en niet boos of beschuldigend te reageren. B.v. “Lieve schat, ik zie dat je heel boos en verdrietig bent. We gaan eerst een rustig plekje zoeken waar je even bij kunt komen. Dan kun je me daarna vertellen wat er aan de hand is.”

Kinderen kunnen even tot rust komen in het atrium. Die afzondering voorkomt ook dat andere kinderen nog iets kunnen zeggen of doen waardoor weer olie op het vuur wordt gegooid. Als het kind tot rust is gekomen dan kan het stappenplan worden gevolgd zoals beschreven in hoofdstuk 2.5.1.

Haal de leerkracht erbij als het niet mogelijk is om het kind te kalmeren, of als de TSO onderbezet is en er geen tijd is om langer afgezonderd te zijn met een individueel kind.

Als het kind weer rustig is en het probleem is opgelost kan het worden geleerd om de volgende keer dat er zoiets gebeurt anders te reageren. Kinderen die vaker last hebben van woedeaanvallen hebben mogelijk baat bij een wat uitgebreidere versie daarvan:

- Zeg stop, controle! tegen jezelf.
- Stop je handen in je zakken of hou ze op je rug.
- Haal diep adem en tel tot 10.
- Draai je om en loop weg.
- Doe je ogen dicht en haal diep adem zodat je rustig wordt.
- Denk na. Wat gebeurde er, wat voel je, wat kan je doen?
- De oplossing die je kiest is goed voor jezelf én voor de ander.
- Heb je een goede oplossing, probeer die dan uit.
- Zie je geen goede oplossing, zoek dan hulp bij de TSO medewerker.

2.9 Ongevallen

De teamleden die lid zijn van de bedrijfshulpverlening (BHV) op school zijn:

Cyndi, Anouschka, Helga, Ineke, Marij, Robbert, Sandra G. Zij kunnen EHBO verlenen als de hulpvraag verder gaat dan een pleister plakken.

Om te voorkomen dat leerkrachten onnodig worden gestoord als ze voor de klas staan, het verzoek om eerst Cyndi te consulteren. Als zij er niet is kan een teamlid dat ambulans is of een leerkracht die op dat moment niet voor de klas staat worden gevraagd om een andere EHBO'er te zoeken.

2.10 Calamiteiten

Als een kind weg wil lopen, een situatie uit de hand dreigt te lopen, een kind niet benaderbaar is, er kortom calamiteiten zijn die de TSO niet zelf kan oplossen, dan kan altijd de hulp van de leerkracht worden ingeroepen.

Leerkrachten mogen ervan uitgaan dat er echt een probleem is als zij tijdens de lunchpauze worden gestoord. Van hen wordt dan ook verwacht dat ze direct op de hulpvraag reageren.

2.11 Kwink algemeen

Bij Sociaal en Emotioneel Leren (SEL) gaat het om het ontwikkelen van 5 competenties met de bijbehorende vaardigheden:

- Zelfbewustzijn
 - Kunnen inschatten van je eigen gevoelens
 - Kennis hebben van je interesses, waarden en kracht
 - Een gezond zelfvertrouwen
- Besef van de ander
 - Empathie
 - Perspectief nemen
 - Verschillen tussen individuen en groepen herkennen en waarderen
 - Sociale situaties juist interpreteren
- Keuzes maken
 - Weloverwogen kiezen met de juiste aandacht voor jezelf en de ander
 - Bijdragen aan een positief klimaat in je school
 - Verantwoordelijkheid nemen voor je eigen gedrag
- Zelfmanagement
 - Impulscontrole bij stressvolle situaties
 - Omgaan met heftige emoties
 - Doelgericht gedrag
- Relatievaardigheden
 - Relaties aangaan gebaseerd op samenwerking
 - Sociale druk weerstaan
 - Conflicten oplossen

De school gebruikt de methode Kwink voor sociaal en emotioneel leren. In de onderbouw en middenbouw worden de lessen gegeven vanuit de Kwink dierenwereld. Het doel is dat kinderen zich met die dieren kunnen identificeren en daardoor in een veilige omgeving over hun gevoelens kunnen praten en kunnen oefenen met gedrag. In de bovenbouw wordt gewone taal gebruikt om dingen te bespreken.

3.0 Kwaliteitskaarten

3.1 Schoolafspraken en gedragsverwachtingen

Kwaliteitskaart Schoolafspraken en gedragsverwachtingen

Kaart	Schoolafspraken en gedragsverwachtingen
Deelgebied	Gedrag
Verantwoordelijke	Werkgroep gedrag
Geëvalueerd	Oktober 2025

Inleiding:

Als leerlingen zich veilig, erkend, welkom en betrokken voelen op school, dan is de kans kleiner dat ze gedragsproblemen ontwikkelen. Voor een veilig en prettig schoolklimaat zijn drie dingen belangrijk: het bieden van structuur, eensgezindheid onder de leerkrachten, en leerkrachten en leerlingen die zich aan gemaakte regels en afspraken houden. Het is belangrijk dat er duidelijke gedragsregels zijn die voor iedereen gelden en passende maatregelen indien regels worden overtreden of procedures niet worden nageleefd. Deze kaart geeft aan hoe wij dat op school hebben ingevuld.

Doel:

Alle (vak)leerkrachten en overblijf medewerkers houden zich aan dezelfde schoolafspraken en hebben dezelfde gedragsverwachtingen naar leerlingen. Alle ouders en leerlingen zijn hiermee bekend.

In dit document:

Schoolafspraken (vak)leerkrachten en overblijf medewerkers
Gedragsverwachtingen in algemene ruimtes van de school
Gedragsverwachtingen in de klas

Schoolafspraken (vak)leerkrachten en overblijf medewerkers

Onderwerp	Afspraken
Aanvang schooldag	<ul style="list-style-type: none">De leerkracht staat vanaf 08:20 uur bij de deur om de leerlingen te ontvangen, iedereen een goede morgen te wensen en eventueel ouders te woord te staan.Om 08:30 uur wordt het startsein gegeven, verlaten de ouders het lokaal en beginnen de lessen. Bij de kleuters is er een ouderinloop tot 08:45.
Einde schooldag	<ul style="list-style-type: none">De leerkracht staat bij de deur om de leerlingen een fijne middag te wensen en eventueel ouders te woord te staan.De leerlingen van de groepen 1 t/m 3 worden overgedragen aan ouders/verzorgers/BSO.
Gym	<ul style="list-style-type: none">Elke klas gebruikt één kant van de kledinghaakjes in de kleedkamers. De andere kant wordt gebruikt door de volgende groep.Een leerling die geen gymspullen bij zich heeft doet een teveel aan bovenkleding uit en gymt op blote voeten.Als een leerling regelmatig geen gymspullen bij zich heeft dan worden de ouders gewaarschuwd door de leerkracht, op aangeven van de gymleerkracht.

	<ul style="list-style-type: none"> • Indien een leerling door b.v. een blessure een keer niet kan gymmen, dan sturen de ouders daarover een bericht naar de leerkracht. De leerkracht geeft dat bericht door aan de gymleerkracht. De leerling zit dan tijdens de gymles in de gymzaal op de bank of krijgt, indien mogelijk, een organisatorische taak binnen een spel. • Indien een leerling door een (langdurige) lichamelijke beperking niet kan gymmen dan zoekt de leerkracht in overleg met de leerling een andere tijdsbesteding. • De leerkracht begeleidt de leerlingen naar en van de gym.
<p>Pleinwacht kleine pauze en grote pauze</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Alle leerkrachten hebben pleinwacht in de kleine pauze. Bij slecht weer bepalen zij zelf of er binnen of buiten wordt gespeeld. • Bij slecht weer in de grote pauze bepaalt de overblijf coördinator of er binnen of buiten wordt gespeeld (alle groepen binnen of alle groepen buiten, als er ruim voldoende begeleiding is, dan is eventueel ook een combinatie mogelijk). • De leerkracht beslist of de leerlingen hun jas aan moeten trekken. • De leerlingen worden pas naar buiten gestuurd als de overblijf bel is gegaan. • De leerkrachten zijn verantwoordelijk voor de leerlingen die in de klas achterblijven als zij zelf gaan lunchen. • Voor een goede en snelle overdracht verzamelen de overblijf medewerkers bij de deuren als de bel is gegaan. • De pleinwacht surveilleert actief door constant rond te kijken en rond te lopen volgens een willekeurige route. • Door positief contact wordt een vriendelijke, behulpzame en open houding naar de leerlingen ingenomen (b.v. glimlachen, zwaaien, duim opsteken, high-five geven, praatje maken, vriendelijk gedag zeggen, vragen naar persoonlijke dingen, knuffel, luisteren, meespelen). • Door directe en passende complimentjes wordt gewenst gedrag veelvuldig positief bekrachtigd. • Positieve contacten worden proactief gebruikt om leerlingen die het risico lopen om probleemgedrag te gaan vertonen, te wijzen op gewenst gedrag, nog voordat ongewenst gedrag kan worden vertoond. • Educatieve correcties volgen direct op ongewenst gedrag, passen bij het gedrag, zijn vrij van negatieve emoties bij de pleinwacht, worden consequent gegeven en hebben als doel de leerling te leren hoe het wel moet. Indien leerlingen tijdens de overblijf schelden, anderen pijn doen of respectloos gedrag vertonen naar de overblijfmedewerkers, wordt de kwaliteitskaart "Consequentietrap overblijf" toegepast. • De pleinwacht controleert op naleving van de afspraken rond het gebruik van spelmateriaal en speelplaatsen. • Tijdens het buitenspelen mogen leerlingen alleen naar binnen om naar de WC te gaan. Daarvoor vragen zij toestemming aan de eigen leerkracht of de hiervoor aangewezen pleinwacht.

Klas	<ul style="list-style-type: none"> • Wij zorgen voor een goede ventilatie door de ramen (regelmatig) open te zetten en in de pauzes de ruimte door te laten tochten. • Wij zorgen ervoor dat de laatjes van de leerlingen regelmatig worden opgeruimd. • Wij zorgen ervoor dat de klas aan het eind van de dag is opgeruimd. • Wij denken bij de inrichting van het lokaal na over de effecten op concentratie, gedrag, samenwerking en zelfstandigheid van de leerlingen. • Jarigen mogen het laatste halfuur van de dag de klassen rond en daarbij twee andere leerlingen meenemen.
Atrium	<ul style="list-style-type: none"> • Het atrium is geen time-out plek. In speciale gevallen kan een uitzondering worden gemaakt. Prikkelgevoelige leerlingen mogen met toestemming van de leerkracht indien nodig even tot zichzelf komen op een door de leerkracht aangewezen plek. • Er wordt alleen gewerkt, niet geknutseld. • Het bekijken van educatieve video's is toegestaan, bij voorkeur met koptelefoon/oortjes of anders heel zacht. • Leerlingen mogen met hun voeten op de bank als hun schoenen uit zijn. • Leerlingen praten met fluisterstem (oranje stoplicht). Wij houden in de gaten dat het atrium een rustige werkplek blijft. Leerlingen die niet rustig werken worden teruggestuurd naar de klas, ook door collega's. • Er mogen maximaal 4 leerlingen per klas in het atrium. Wij overleggen onderling over de bezetting bij uitzonderingen en als het er te druk dreigt te worden.
Algemeen	<ul style="list-style-type: none"> • Wij spreken de leerlingen consequent aan op de vastgestelde school- en klassenregels, ook als het leerlingen van andere groepen betreft. • Wij geven neutraal onderwijs. Dat wil zeggen dat wij breed informeren en onze eigen mening over geloof of politiek gevoelige onderwerpen nooit ventileren naar de leerlingen. • Wij accepteren schelden, vloeken, slaan en schoppen niet, wij leren leerlingen beschaafde taal te gebruiken en ruzies uit te praten. Indien nodig wordt door de leerkracht de kwaliteitskaart "Stappenplan bij gedragsproblemen" toegepast. • Een half uur na schooltijd doet de conciërge de buitendeuren op slot. Teamleden die naar huis gaan letten erop dat de deur in het slot valt. • Kantoortjes worden alleen gebruikt door leerlingen onder toezicht en verantwoordelijkheid van een volwassene. • Aan het eind van de dag bergen wij de klassenmap op in de klassenkluis.
Mobiele telefoons en andere elektronica	<ul style="list-style-type: none"> • De school is niet aansprakelijk voor verlies, diefstal of beschadiging van elektronica van leerlingen en leerkrachten. • Leerlingen die een mobiele telefoon of andere elektronica bij zich hebben moeten die bij binnenkomst uitzetten en bij de leerkracht inleveren. De leerkracht bergt ze op in de klassenkluis en deelt ze aan het eind van de dag weer uit. Sancties indien niet ingeleverd:

	<p>- Eerste keer - duidelijke waarschuwing.</p> <p>- Tweede keer - apparaat wordt ingenomen tot het eind van de volgende dag, ouders worden geïnformeerd.</p> <p>- Derde keer - apparaat wordt ingenomen, ouders worden geïnformeerd dat zij het persoonlijk moeten ophalen.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Het is voor leerlingen verboden om foto's, filmpjes of geluiden op te nemen in de school, op het schoolplein en tijdens schoolactiviteiten elders. Bij overtreding van deze regel wordt door de leerkracht de kwaliteitskaart "Stappenplan bij gedragsproblemen" toegepast. • Bij strafbare feiten, zoals schending van de privacy en ander ernstig misbruik (dit ter beoordeling van de directie), wordt aangifte gedaan bij de politie. • Leerkrachten die hun mobiele telefoon in de klas gebruiken doen dat functioneel voor de school/klas, om bereikbaar te zijn bij noodgevallen of b.v. als wekker. Privégebruik blijft beperkt tot de lunchpauze en buiten schooltijd.
--	--

Gedragsverwachtingen in algemene ruimtes van de school			
Ruimte	Veiligheid	Respect	Verantwoordelijkheid
Alle algemene ruimtes	<ul style="list-style-type: none"> • Houd handen, voeten en voorwerpen bij je. • Roep een volwassene om hulp bij problemen. • Gebruik materialen waarvoor ze bedoeld zijn. • De groepen 1/2 en 3 gebruiken de ingang bij het kleuterplein. De groepen 4 en 5 gebruiken de ingang bij de gymzaal. De groepen 6 t/m 8 gebruiken de hoofdingang. De Nova groepen gebruiken de ingang bij Nova. 	<ul style="list-style-type: none"> • Wees aardig en beleefd tegen iedereen. • Ruim rommel op, help de school netjes te houden. • Toon respect voor eigendommen van school, anderen en jezelf. • Praat op 'gewone' toon. 	<ul style="list-style-type: none"> • Houd je aan de schoolregels. • Houd anderen aan de schoolregels. • Wees eerlijk. • Hang je jas aan de kapstok. • Hang je tas(sen) aan de kapstok of leg ze in de bak eronder.
Schoolplein	<ul style="list-style-type: none"> • Loop rustig van en naar het plein. • Wacht na de pauzes bij de verzamelplaats op de leerkracht. • Blijf op het plein of op de speelveldjes (panna veldje en de smalle 	<ul style="list-style-type: none"> • Wees eerlijk bij spelletjes. • Laat iedereen meedoen. • Toon respect voor de natuur. Laat bomen en planten heel. 	<ul style="list-style-type: none"> • Eten en drinken blijft in de klas. • Blijf buiten in de pauzes, ga alleen naar binnen als je naar de WC moet en daarvoor toestemming hebt.

	<p>grasstrook naast het hek tot het voetpad). Dat geldt ook voor de spellen. We spelen niet in het Tiny Forest.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Gebruik foamballen met huid voor trefbal. • Voetballen met harde ballen mag alleen op het pannaveldje, op het grasveld naast het hek en op het pad naast het grasveld. Voetballen op het plein mag wel overal met foamballen zonder huid. • Verzamel bij de deur als de bel is gegaan. Schiet na de bel geen ballen meer op het stuk bij de hoofdingang. • 1 x per week (donderdag) worden de ballen van het dak gehaald. • Stoeien: Doen we alleen tijdens de gymles, niet op het plein. • Het dak en de balken van het klimtoestel en de balken van de schommel zijn geen speelplekken. • Er mogen maximaal 6 leerlingen tegelijk op de schommel: 4 in de mand en 2 staand. Begrenzing schommel tijd 60 x (heen en weer) zwaaien, of 1 minuut op de timer. • Gil niet op het plein en maak niet onnodig veel 		<ul style="list-style-type: none"> • Leg het algemene buitenspeel-materiaal na gebruik terug in de kast/container. • Leg het buitenspeel-materiaal van de klas terug in de eigen materiaalkist. • Zorg er samen voor dat om 13:15, dus na de laatste overblijfshift, alle speelmaterialen zijn of worden opgeborgen.
--	---	--	---

	<p>lawaai vlakbij de ramen.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Waarschuw de pleinwacht als er glas of andere gevaarlijke dingen op het plein liggen. 		
Aanvullende kleine plein afspraken	<ul style="list-style-type: none"> • Niet tussen de geparkeerde fietsen spelen. • Fietsen van leerlingen niet parkeren onder het afdak. • Voetballen met zachte bal achter de Bijenmuur. • Fietsen op de grijze tegels. • Niet met groot materiaal op de verhoging. • Begrenzing schommeltijd: 20 tellen. • Wisselen van fiets of step bij de bushalte, daarna één rondje. • Leerlingen blijven binnen het hek. • Leerlingen klimmen/spelen niet op de containers en niet op de bovenste balk van het klimtoestel-schommel. • Leerlingen mogen alleen in de plassen spelen als ze regenlaarzen aan hebben. • Hard speelgoed dat bedoeld is om mee te gooien (b.v. ballen, 		

	frisbees) mag niet worden gebruikt.		
Aanvullende afspraken voor spelen in de kooi	<ul style="list-style-type: none"> • Verzamelen bij het hek. • Te laat bij het hek dan een keer niet naar de kooi, leerlingen mogen niet zonder begeleider lopen. • De hele groep loopt op de stoep en wacht aan het eind van de stoep om samen veilig te kunnen oversteken. • De leerlingen verzamelen bij het blauwe veld zodra een begeleider dat aangeeft. Op de terugweg gelden dezelfde regels. • Een leerling die zich niet aan de regels houdt, zich misdraagt of niet luistert naar een begeleider, mag de volgende keer niet mee naar de kooi. 		
Gangen, hallen, atrium	<ul style="list-style-type: none"> • Loop rustig, dus niet rennen. • Houd rechts. • Laat anderen passeren. 	<ul style="list-style-type: none"> • Houd de deur open voor degene die achter je komt. • Het atrium is bedoeld als rustige werkplek. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ga op tijd naar het lokaal.
Toiletten	<ul style="list-style-type: none"> • Was je handen. • Doe papieren handdoekjes in de afvalbak. 	<ul style="list-style-type: none"> • Laat leerlingen op de WC met rust. 	<ul style="list-style-type: none"> • Trek door als je klaar bent. • Meld het als er iets mis is.
Gymlokaal	<ul style="list-style-type: none"> • Gebruik materialen pas als je te horen hebt gekregen hoe en wanneer je dat veilig kunt doen. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ga rustig op de bank zitten na binnenkomst. • Wees sportief. • Zet gebruikte spullen terug waar ze horen. 	<ul style="list-style-type: none"> • Kom niet aan de spullen van anderen. • Laat de kleedkamer netjes achter. • Gun andere leerlingen hun privacy.

Werkruimtes buiten de klas	<ul style="list-style-type: none"> • Gebruik alleen internet websites die toegestaan zijn (bij twijfel vraag de leerkracht). 	<ul style="list-style-type: none"> • Laat anderen rustig werken. • Praat zachtjes. • Loop alleen met een gesloten Chromebook. 	<ul style="list-style-type: none"> • Breng gebruikte materialen terug. • Laat de werkplek netjes achter en schuif de stoel aan.
Fietsenstalling	<ul style="list-style-type: none"> • Loop met je fiets aan de hand op de stoep. 	<ul style="list-style-type: none"> • Kom alleen aan je eigen fiets. 	<ul style="list-style-type: none"> • Zet je fiets op slot.

Gedagsverwachtingen in de klas

Voor	Veiligheid	Respect	Verantwoordelijkheid
Algemeen	<ul style="list-style-type: none"> • Houd handen, voeten en voorwerpen bij je. • Loop rustig. 	<ul style="list-style-type: none"> • Wees aardig en beleefd, gebruik geen scheldwoorden. • Ruim de rommel op. • Praat zachtjes. • Reageer direct op het stilte-sigitaal. 	<ul style="list-style-type: none"> • Houd je aan de schoolregels. • Houd anderen aan de schoolregels. • Gooi kauwgom in de prullenbak. • Lever je mobiel in.
Kleine pauze en overblijf	<ul style="list-style-type: none"> • Eet alleen in de pauzes. • Eet alleen wat je zelf hebt meegebracht. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ga respectvol met voedsel om. • Zit op je eigen plaats. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ruim je tafel en je tas op na afloop. • Ga rustig naar buiten of terug naar de klas.
Materialen	<ul style="list-style-type: none"> • Houd scharen op de juiste manier vast. 	<ul style="list-style-type: none"> • Deel materialen met anderen. • Schrijf tijdens rekenen met potlood, bij alle andere vakken vanaf groep 4 met pen. • Laat alle materialen heel. 	<ul style="list-style-type: none"> • Gebruik materialen waarvoor ze bedoeld zijn. • Houd de dop op (lijm)stiften. • Leg de materialen na gebruik schoon terug op de juiste plek.
Zelfstandig werken	<ul style="list-style-type: none"> • Blijf op je stoel zitten. 	<ul style="list-style-type: none"> • Let op het stoplicht voor stemgebruik. 	<ul style="list-style-type: none"> • Werk door. • Laat anderen rustig werken.
Vragen om hulp	<ul style="list-style-type: none"> • Leg je vragenblokje neer. 	<ul style="list-style-type: none"> • Wacht met hulpvragen tot de leerkracht beschikbaar is. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ga aan iets werken waar je wel verder mee kunt tot je hulp krijgt.

Toiletten	<ul style="list-style-type: none"> • Was je handen. • Doe papieren handdoekjes in de afvalbak. 	<ul style="list-style-type: none"> • Gebruik het WC-kaartje. • Loop en praat zachtjes, ook buiten het lokaal. 	<ul style="list-style-type: none"> • Trek door als je klaar bent. • Ga direct terug naar de klas. • Meld het als er iets mis is.
Chromebooks	<ul style="list-style-type: none"> • Gebruik alleen internet websites die toegestaan zijn. 	<ul style="list-style-type: none"> • Laat anderen rustig werken. • Loop alleen met een gesloten chromebook. 	<ul style="list-style-type: none"> • Log uit als je klaar bent.

3.2 Ojee-blad

Kwaliteitskaart Ojee-blad

Kaart	Ojee-blad
Deelgebied	Gedrag
Verantwoordelijke	Werkgroep gedrag
Geëvalueerd	Oktober 2025

Inleiding:

In de kwaliteitskaarten “Stappenplan bij gedragsproblemen” en “Consequentietrap overblijf” wordt verwezen naar het Ojee-blad. Leerlingen die grensoverschrijdend gedrag hebben laten zien worden gevraagd te reflecteren op de gebeurtenissen en op hun eigen gedrag. Dat doen zij door een Ojee-blad in te vullen. In deze kaart is het Ojee-blad opgenomen.

Doel:

Alle leerkrachten en overblijfmedewerkers zetten volgens de procedures het Ojee -blad in bij grensoverschrijdend gedrag. Alle ouders en leerlingen zijn hiermee bekend.

Inhoud:

Het Ojee-blad heeft een voor- en een achterkant. De leerling moet op een time-out plek beide kanten invullen. Het blad wordt op een later moment met de leerling besproken en (afhankelijk van de situatie) al dan niet mee naar huis gegeven.

Het Ojee-blad tijdens de overblijf zorgt ervoor dat de leerlingen uit de situatie worden gehaald en weer tot zichzelf kunnen komen en de rust op het plein terugkeert. Als ze weer gekalmeerd zijn kunnen ze met het Ojee -blad uitgebreid hun kant van het verhaal vertellen. Tijdens het nabespreken kan de leerkracht begrip tonen voor het verdriet en de gevoelens van onmacht, ruzies bij laten leggen, alsnog een pauzestraf geven aan kinderen die dat achteraf ook verdienen en afspraken maken over hoe in voorkomende gevallen dan wel gehandeld kan worden.

O jee... dat ging even mis...

Mijn naam: _____

Wat is er gebeurd?

Hoe kwam dat?

Wat deed jij?

Waarom deed je dat?

Wie had last van jouw gedrag en waarom?

Wat waren de gevolgen van je gedrag voor de ander(en)?

Wat waren de gevolgen van je gedrag voor jezelf?

Hoe kun je wat er mis is gegaan oplossen?

Wat zou je een volgende keer kunnen doen om te voorkomen dat dit nog eens gebeurt?

Datum: _____

Afspraken, in te vullen door de leerkracht/IB/directeur:
